

rálehelt e virágra, s az nemcsak tisztává lett, de ragyogása évezredekken keresztül is átvilágít. Jött Zákheus, a kőszívű kizsákmányoló, a kegyetlen uzsozás, és hozta a maga elnyomorodott, megkövesedett lelkét – s Jézus szeretete átsugárzik rajta, és íme, ő szórja, szórja szét kincseit, mindenét, csakhogy követője lehessen a Mesternek. Jön az ábrándozó Mária, leül Jézus lábaihoz, s lelke mélyén ismeretlen, boldog szépségek ébrednek, mert megérzi, hogy soha nem sejtett igazság birtokosa lett, amely „el nem vétetik őtől”. Ott fenn a kereszten, a borzalmak kapujában reátekint a haldokló gonosztevő, s ő még ezt az életet is a megbocsátás fényével ragyogja be.

Íme az ember! Aki életével bizonyítást tett arról, hogy az ember, ha lelkével felfogja az Isten lényéből kiáradó erőket, képes megszépíteni a világot, és áldottá tenni az életet.

Virágvasárnapját ünnepeljük, kedves Testvéreim! Közeleg hozzánk Jézus, az örök ember, mint egykor az Olajfák-hegyén Jeruzsálem felé. A várakozó sokaság ajkán felcsendül a köszöntés, a hozsánna. Álljunk be mi is az őt várók közé. Szakítsunk egy pár szál virágot, készítsük el felső ruháinkat, tárjuk ki szívünket, s amint megérkezik, ajánljuk fel szeretetünket és hűségünket, egész életünket és teljes emberségünket. S aztán álljunk be az őt követők sorába, mint akik már tudjuk, hogy ő „az út, az igazság és az élet”. Az útja a jóság és a békesség útja, az ő igazsága a szeretet és a testvériség igazsága, s az ő élete az Istenben megtalált szabadság és örök élet. Ez az élet túlmutat a virágvasárnapok ünneplésén, a hétköznapok küzdelmes, értékteremtő világába, és benne van az ígéret: nem hiábavaló a küzdelem, a szenvedés és az áldozat, mert nyomában boldog, békés, diadalmas emberi élet támad. Ámen.

A HÚSVÉT SZABADSÁGA

Jn 8,32

A mostani húsvéti ünnepünk középpontjába a szabadság gondolatát állítjuk. Amikor az ember szabadságát vallási szempontból tárgyaljuk, akkor azt mindig kapcsolatba kell hoznunk Isten valláserkölcsei rendjével. Meg kell látnunk, hogy a személyes szabadság gondolata összefügg az élet értelmével. Képességeink kibontakoztatásában, önmagunk megvalósításában munkát, fáradtságot, áldozatot kell vállalni, s ez a célra való beállítottság egy irányban terel, meghatározza és szűkíti szabadságunkat. Az értelmes cél követését mégse: tartjuk a szabadság korlátozásának. Átéltük, hogy szabad választásunk az értékek megszerzését szolgálja, amelyek megszerzése által gazdagabbak lettünk. A szabadság ilyen szemléletében kifejlődik bennünk egy meglátás: az élet önmagában nem abszolút érték. Akkor értékes igazán, ha megvalósul benne egy felsőbbrendű feladat.

Ezek alapján tegyük fel a kérdést: mennyivel járult hozzá az evangélium az ember szabadabbá tételéhez? Miért merte Jézus kijelenteni, hogy az igazság szabadabbá tesz? Milyen igazságra és milyen szabadságra gondolt? Hiszen nem kétséges, hogy a hívő ember is átéli a szabadság és a kötöttség kettősségét. Vannak tiszteletreméltó terveink, vágyaink, de belülről állandóan kísért a gyengeség tudata. A hit elvezet az Istennel való közösség és neki való engedelmség gondolatához, de az önzés és a kényelemszeretet lefelé húz. Felcsillan bennünk a szeretet szolgálatának a magasztossága, de éppen itt érezzük legjobban elégtelenségünket. Nem tudunk eléggé segíteni azokon, akik bajban vannak, nem tudjuk felvidítani a szomorkodókat, nem tudunk elég világosságot adni a kételkedőknek. Gyengeségünket még jobban érezzük, amikor az élet válsághelyzetei súlyos döntések elé állítanak, s úgy látjuk, hogy csak keserves áldozat vagy erkölcsileg helytelen viselkedés által tudunk szabadulni belőlük.

A hit a végső megoldást keresi és nyújtja. Itt felvetődik az élet egész értelmének a kérdése, s ha nem találunk rá feleletet, akkor kételkedünk abban, hogy a valóságos lét mögött a teremtő Isten áll. A teremtés tanából kiindulva valamit megértünk a vergődő szabadság problémájából. Az ember megéli magában az anyag és a lélek kettősségét. Azt tapasztaljuk, hogy az anyag korlátok közé szorít, visszatart. A lélek magyarázza meg, hogy miért vagyunk jövőbe néző, fejlődni képes lények. Vágyódnak a tudás, a világosság, a gazdagság után, szeretnénk a bennünk levő energiákat felhasználni, gyümölcsöztetni, hogy leküzdjük az elmúlás, a megsemmisülés gondolatát.

A szabadság isteni eredetére utal az is, hogy minden gyarlóságunk ellenére sem homályosulnak el a magasztos célok. Az ember igényli a világ átalakítását, történelmet csinál, kitűzi a haladás irányát, boldogabb akar lenni, vágyik a békére és szeretetre. Unitárius vallásunkban olyan Istent ismerünk meg, aki ennek a kereső, bukdácsoló és vágyakozó embernek a mennyei Atyja. Szabadságot adott, kitűzte a követendő célt, és megígérte, hogy mint gyermekeit vezet minket a cél felé. Isten, tehát, nem korlátja a szabadságnak, hanem szerzője és biztosítója. A reményt csak az csillogtathatja meg előttünk, aki fölöttünk van, aki él, és aki magáénak vall bennünket. Ha nincs, aki az élet lezárásakor erkölcsi mérlegre tesz bennünket, akkor végeredményben mindegy, hogy tetteink szabad elhatározásból születtek vagy valamilyen belső kényszerből. A mi reménységünk arra épül, hogy a mérleg a szerető Atya kezében van, aki tudja, hogy mennyire vagyunk szabadok és mennyire esendők. Ebben a keretben nemcsak egyes tetteinkben, hanem az örök cél megválasztásában is felelős személynek, embernek érezzük magunkat.

Arra keresünk választ, hogy Jézus mennyiben járult hozzá az ember szabadságához. Tevékenységét abban foglalhatjuk össze, hogy benne tisztázódott az embernek Istenhez való viszonya. Ez a szabad és személyes kapcsolat vonzó színekben jelentkezik Jézus tanításában és életvitelében. Ő is Isten végtelen hatalmából indul ki, de ez az Isten egyúttal Atya. Az Ő országa a

javak bősége, az élet boldogsága, az igazságosság érvényesülése. Az elnyomottaknak, a szegényeknek, a síróknak, az üldözötteknek hoz örömet és békét.

Példázatai még inkább kihangsúlyozzák Isten országának és az örök életnek a javait, amelyeket meg kell szerezni és be kell fogadni. Gondoskodni kell arról, hogy a mag jó földbe hulljon, hogy az elrejtett kincset megkeressük, hogy a kapott talentumot kamatoztassuk. Isten országa mellett azonban nem elég csak egyszer szabadon dönteni. A felismert értékek mellett ki kell tartani, a kísértéseket le kell győzni, s a szeretet gyakorlását a szolga virrasztásával kell tanúsítani. A virrasztásnak imádsággal kell párosulnia. Istentől kell világosságot és kitartást kérni, hogy a remény állhatatos maradjon.

Jézus egész élete a szabadon vállalt küldetés teljesítése volt. Isten akaratának a teljesítését mindennapi kenyérnek nevezi. Imádságának alap gondolata az, hogy legyen meg az Atya akarata. Mint jó pásztor azt mondja magáról, hogy az Atya azért szereti őt, mert az életét is kész odaadni juhaiért. Amikor látja, hogy szembe kell néznie a szenvedés nehéz óráival, azzal győzi meg magát, hogy éppen ezért az óráért jött a világba.

De Jézus nemcsak magát kötelezte el, hanem ezt hirdette követőinek is. Aki utánam, akar jönni, tagadja meg magát, hirdeti. Tudja, hogy Isten szeretete nem mond ellent az ember szeretetének, de hangoztatja a helyes sorrendet az értékek összeütközésében. Mindennek megoldása az örök élet: aki elveszti életét őerte, az a teljességet kapja vissza az örök életben.

Tanítványai meggyőződtek arról, hogy így még senki sem közelített Istenhez, mint ő. Teljesíteni akart mindent, ami Isten akarata. Egyéniségének titka, hogy ő egészen Isten ügyét szolgálja, és ez az ügy egészen az ember üdve és boldogsága.

Jézus tehát életét a legmagasabb eszmény szolgálatába állította, s magatartása a személyes szabadság tökéletes megnyilvánulása volt. Ezt a szabadságot nem kibélelte az önszeretet, a számítás és az ösztönös érdek. Emberi mértékkel mérve az ilyen szabadság mégis krízishez vezet. Ezt látták kívülről ellenfelei, és fájdalmasan átélték tanítványai. De ő maga is a sötétség órájának nevezte. Így még senki sem kereste Isten akaratát, senki nem bízott atyai jószágában, de hol marad a segítség? Az ellentét annyira kiáltó, hogy ellenségei így gúnyolódnak: „Bízott az Istenben; mentse meg most őt, ha akarja” (Mt 27,43). Érdemes volt rátenni életét az erkölcsi megoldásra, a szelídségre, a becsületre, a türelemre, és főként a szeretetre, ha állásfoglalását senki sem értékeli? Lesznek-e egyáltalán olyanok, akik követni fogják példáját? Hol a bizonyíték, hogy az erény megkapja jutalmát? Jézus élete is bizonyítja, hogy a véges földi kezetek között nincs végleges megoldás.

Szabad döntéseinket mindig a homályos jövő kapujánál hozzuk meg. Jézus tudta, hogy eszméi igazak és győznek a halálon. De egyelőre még csak a halál sötétsége állt előtte. Azzal, hogy hű volt az Atyához és saját küldetéséhez, el kellett fogadni az emberek kényszerítő és megsemmisítő hatalmát.

Igazolódtott, hogy a legnagyobb szabadság megvalósítása egyben a legnagyobb kiszolgáltatottság. Az élmény kínzó voltát nem csökkentette az a tudat sem, hogy a búzaszemnek meg kell hálnia, s csak úgy hozhat új termést. Kifelé úgy látszott, mintha az Atya nem venne tudomást a fiúi tiszteletről és engedelmségről. Valóban, ha nagypéntek után nem következik húsvét, akkor az ember számára nincs remény. Akkor az elvűség, a nagyot-akarás, az Istenbe vetett bizalom lehet valamilyen tragikus fellobbanása az emberi szellemnek, de igazában nincs értelme. Ha a halált nem lehet legyőzni, akkor az erkölcsi erőfeszítés elve magán viseli az igazságtalanság sebet: a jó semivel sem erősebb, mint a gonoszság.

Nagypéntek történése abban áll, hogy Jézus a kínok között, elhagyatottan, földi művének összeomlásakor, egyedül az Atya szeretetében és ígéreteiben bízva mindent feláldozott mint az igazság vértanúja. A földi életet nem tartotta többre, mint a szent ügyet, amelynek szolgálatában állt. Az igazságot úgy képviselte, hogy a szeretet parancsáról egy pillanatra sem feledkezett meg. Az Atyában úgy bízott, hogy nem keresett kiegészítő megoldást. Maradék nélkül döntött maga felől, ügyét letette az Atya kezébe, ezért itt kellett eldőlnie az ember jövőjének. Ha Isten nem válaszol, akkor nincs további remény, hiszen az emberi történelem még egyszer nem fog felmutatni ilyen elvűséget, ilyen engedelmséget és erkölcsi nagyságot. De az Atya válaszolt, és feleletében benne volt az igazság, a szeretet, a remény győzelme. Ha megmenti a haláltól, akkor Jézusnak nincs alkalmja a teljes helyállásra, áldozatra és a teljes bizalom kimutatására. Hasonlóképpen Isten is csak a húsvétban igazolhatta egészen atyaságát. Közte és Jézus között olyan a kapcsolat, hogy csak az örökkévalóság színeivel mutatható be. Húsvétban megkaptuk a bizonyítékot, hogy aki szabadon elfogadja Isten akaratát, aki az igazság szolgálatába állítja életét, az a cél felé menetel. Az emberi szabadságnak éppen ez az értelme.

Nekünk is ezt a húsvéti hitet kell megélnünk és továbbadnunk. A hívő ember meggyőződött, hogy életét olyan igazság szolgálatába állíthatja, amely győzelemmel végződik. Isten nem abban nagy és nem abban jóságos, hogy minden követ elhengerít a lábunk elöl, hanem abban, hogy módot ad személyiségünk és szabadságunk tökéletesítésére. Ha tudatosan vállaljuk az erények gyakorlását, ha elkötelezettségünk miatt lemondunk önző céljainkról, ha teljes szabadsággal döntöttünk magunkról, útban vagyunk embérségünk megéléséhez. Ha az igazságot nem fölényesen, hanem szeretettel és szelídséggel képviseljük, ha erőinket, képességeinket a gyengébbek szolgálatába állítjuk, ha tudunk remélni abban, hogy minden áldozatvállalás az örök élet vonásait mintázza bennünk, akkor megérzünk valamit húsvét felzabáló örömeiből és ígéreteiből. Amen.

JÁRJATOK, JÓL JÁRJATOK

5Móz 32,33

A Biblia szerint az Isten írta két kőtáblára a tízparancsolatot. Ha Ő Jézus megfogalmazása szerint lélek, akkor úgy értelmezhetjük: ihlette, irányította Mózes kezét az írásra. A közfelfogás szerint minden tudós, költő, író, művész kezét az Isten fogta és fogja. Mózes előtt már jóval megvoltak a zsidó írásjegyek. Ő ismerte azokat, a kő a sivatagban adva volt, csiszolnia kellett, és olvashatóan bele kellett vésnie annak bár a rövidített mását.

A Bibliából alapigeként felolvasott rész tehát függeléke a tízparancsolatnak. Az első hangsúlyos szó, amely bennünk visszhangzik: Járjatok. Mindannyian tapasztalhattuk a járás szükségességét. Gyógyszere a testnek, óvszer a korai fizikai vagy szellemi öregedés ellen. Aztán vetődik fel a kérdés, miért, hogyan, kivel stb.

A járás lebontható egységeire, mint a pénz. Így a lej lebontható banira, a forint fillérré, a dollár centre és így tovább. A járás lebontható lépésekre. Különösen változatos lehet ez a lebontás, ha egy igekötőt helyezünk a lépés szavunk elé, ilyenformás: be-lépni, ki-lépni (házba, egyesületbe, pártba; felvagy lelépni – emelvényre, szószékre, szereplésre, pályára; átlépni akadályon, határokon; meglépni, pl. felelősségre vonás, büntetés elől. Lehet félrelépni egy megszokott irányból, melynek következménye lehet bokaficam, lábtörés, erkölcsi értékvesztés.

Láttam egy művész alkotásán megjeleníteni a gyerek első lépését. Az anya már levette kezét a gyerek törzséről, aki lábujjhegyen próbál előbbre jutni az apa kitért karja felé. Az apa ajkán ott a biztatás: ki jön ide hamarabb? Az utolsó lépést is próbálta egy festő megörökíteni. A nyitott koporsó felé vánszorog egymást támogatva a házaspár. A koporsóból kilátszik a halál ölelésre kész csontkeze. Mintha a hívó hang is szólana: Felölellek benneteket. Ne féljetek!

Az első lépések az öröm, a végső lépések a szomorúság könnyeit varázsolják a szemekbe.

Egy jó lépés meghatározhatja, egy rossz lépés is hasonlóan az ember életét. A lépésekből alakul ki a járás. Ez minden embernél a testi és lelki alkat szerint más és más. Messziről a jó szem nemcsak a részegséget, de a kultúratlanságot is felismeri az ember járásáról.

A járás valamikor csak a gyalogláshoz kötődött leginkább. Így járt legtöbbet maga Jézus is. Csak kivételesen számaron, az apostolok hasonlóan, esetleg a folyók és tengerek közelségében csónakon, vitorlás hajón. Jézus és az apostolok Istenországának terjesztése, a szeretet, a békesség, az egyetértés, az Istennek tetsző együttélés megvalósítása érdekében jártak szerteszét.